

MUZEJSKI VJESNIK 5

GLASILO MUZEJA

SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

**MUZEJSKI VJESNIK
GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE
HRVATSKE**

(Čakovec, Grabrovnica, Kalinovec, Koprivnica, Križevci, Trakošćan,
Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Marina Šimek (glavni i odgovorni urednik), Darko Sačić, Miroslav
Klemm, Dragutin Feletar, Marijan Špoljar, Branimir Šimek
(tehnički urednik)

Muzejski vjesnik izlazi povremeno, a najmanje jednom godišnje.
Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Časopis solidarno financi-
raju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

NAKLADNIK

Gradski muzej Varaždin

ZA NAKLADNIKA

Jasna Tomičić

TISAK

NIŠRO Varaždin, naklada 800 komada

BROJ 5 — VELJAČA 1982.

GOD. V.

Za sadržaj priloga odgovaraju autori

SADRŽAJ

MUZEJ I ŠKOLA

- Marijan Špoljar: Muzej i škola 3
— Antun Kozina: Etnografsko blago u osnovnim školama
krapinskog kraja i njegova zaštita 6

STRUČNI ČLANCI

- Zorko Marković: Nekoliko arheoloških bilježaka iz sjeve-
rozapadne Hrvatske 11
— Zoran Homen: Novi kasnobrončanodobni lokalitet u Kri-
ževcima 18
— Marina Šimek: Nekoliko nalaza iz halštatske zemunice u
Sigecu 25
— Josip Vidović: Arheološko istraživanje starijeg željeznog
doba u Međimurju 34
— Željko Tomičić: Arheološka istraživanja antičke nekropole
kod sela Trnovčaka u Međimurju 41
— Željko Tomičić: Rezultati arheoloških terenskih rekognos-
ciranja Međimurja u 1981. godini (antika i srednji vijek) . 48
— Tomislav Đurić: Stanje srednjovjekovnih gradina u sje-
verozapadnoj Hrvatskoj (II) 55
— Antun Kozina: Numizmatički nalaz iz ruševina Trikraljske
kapele na Tkalcima — Krapina 61
— Ljubica Ramušćak: Ansambl ruralne arhitekture u Selnici 63
— Libuše Kašpar: Neki etnološki izvori iz dnevnika Ivana
Kukuljevića 67
— Vladimir Kidišević: Konzervacija slika iz fundusa varaž-
dinskog muzeja 71

LIČNOSTI

- Antica Bregović: Franjo Košćec — osnivač Entomološkog
odjela Gradskog muzeja Varaždin 77
— Marijan Špoljar: In memoriam Stjepan Kukec 80
— Zorko Marković: In memoriam Dr. Stojan Dimitrijević . 81
— Tomislav Đurić: Umjesto »In memoriam« Dasenu Vrsa-
loviću 83
— Marina Šimek: Sjećanje — Dragutin Galina 85

VIJESTI

- Željko Tomičić: Novosti u antičkoj zbirci Arheološkog odjela Muzeja Međimurja Čakovec 89
- Damir Brzović — Branko Begović: Novootkriveni srednjovjekovni lokalitet kod Otrovanca 91
- Jasna Tomičić: Galerija slika Varaždin otvorena po treći put 93
- Miroslav Klemm: Izložba »Osam stoljeća Varaždina« u Gradskom muzeju Varaždin 96
- Franjo Horvatić: Zbirka NOB-a u Velikom Pogancu 97
- Dragutin Feletar: Informacija o nekim knjigama izdanim u Podravini 1981. 99
- Marijan Špoljar: U povodu savjetovanja »Suvremenost kao muzeološka tema za budućnost« 101
- Zorko Marković: Uz simpozij o Vojnoj krajini i njezinom sjedinjenju s građanskom Hrvatskom 102
- Libuše Kašpar: Savjetovanje etnologa u Ormožu 104
- Libuše Kašpar: XVII savjetovanje etnologa u Neumu 105

AKCIJE

- pripremili Miroslav Klemm i Marina Šimek 109

KONZERVACIJA SLIKA IZ FUNDUSA VARAŽDINSKOG MUZEJA

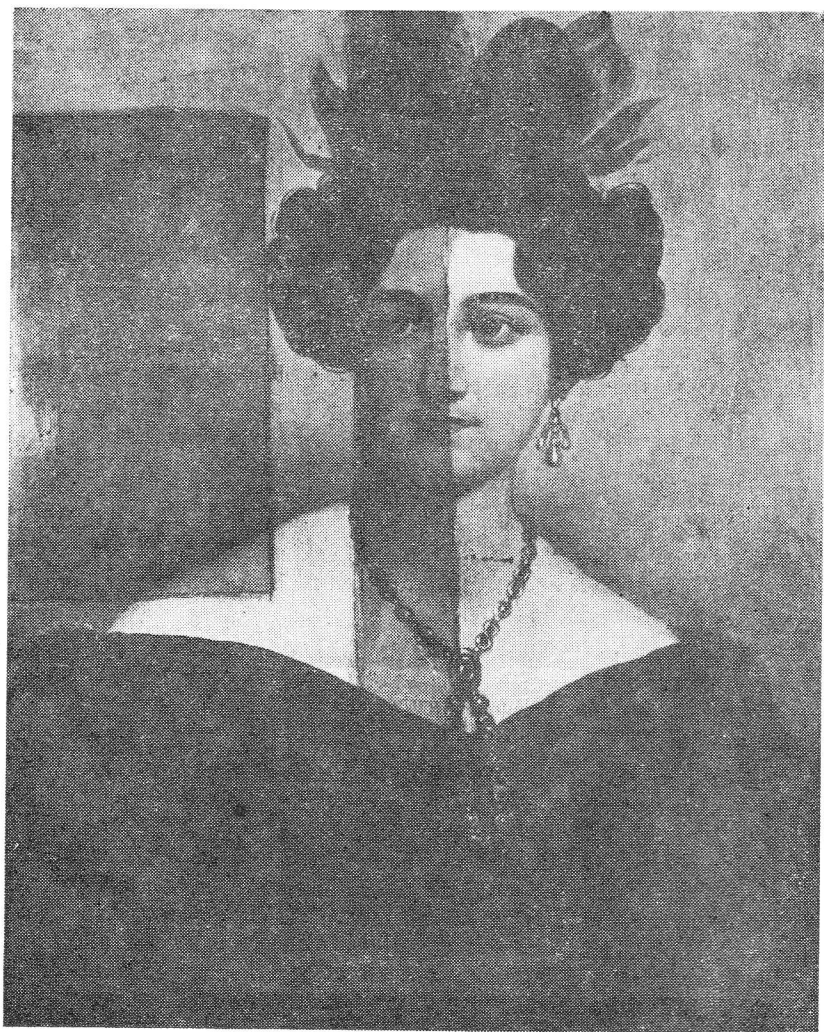
U okviru muzejskih delatnosti čuvanje muzejskih predmeta sada se već može smatrati kao samostalno i specifično područje koje zahteva tehničko znanje i dosta prakse.

Konzervacija, koja čini najveći udeo u organizaciji čuvanja muzejskih predmeta, u našim ustanovama i muzejima postoji, ali, na žalost, prilike su neizjednačene. Samo u nekim centralnim ustanovama i muzejima postoje laboratoriji i radionice, dok se u manjim i pokrajinskim ustanovama tek osnivaju. Metoda konzervacije nije svuda jedinstvena, a njeno glavno težište je na konzervaciji kovine i drveta.

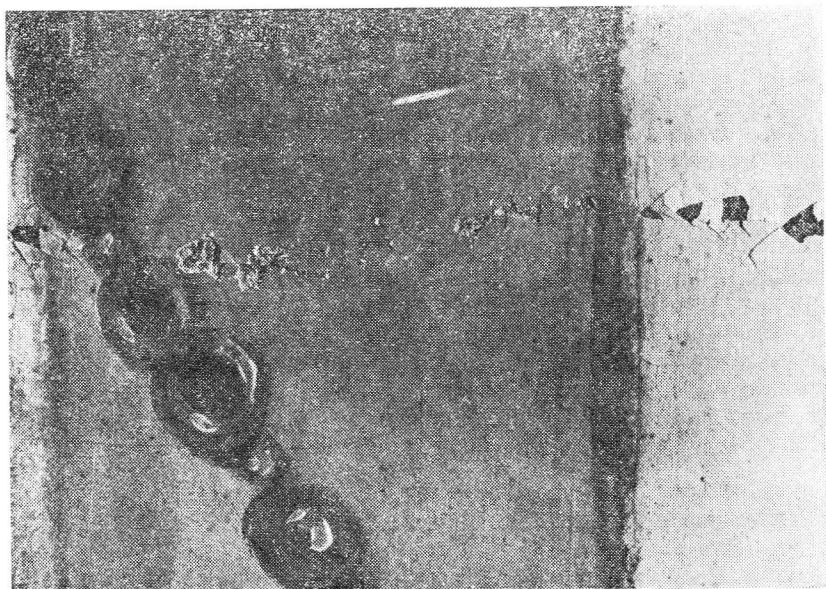
U pogledu jedinstvene terminologije na području čuvanja muzejskih zbirki potrebno je naglasiti da je izraz *konzervacija* jedini pravi izraz koji obuhvata sve postupke čuvanja odnosno zaštite predmeta. Pojam *restauracija* namerno se ne upotrebljava, jer je značenje restauracije u suprotnosti sa muzejskim radom. Naime, ni jedan predmet ne može, niti se radi na tome, da se vrati u prvobitno stanje. Jedino što se može učiniti je da se upotrebom najdelotvornijih i najstabilnijih sredstava od strane štetne tvari i tako spreči postupak starenja, a to se postiže na različite načine.

U Varaždinskom Gradskom muzeju, posle otvaranja Galerije slika u renoviranoj palati Sermage, stvoreni su bolje uslovi za potpuniji rad na čuvanju i konzerviranju muzejskih predmeta, odnosno, slika.

Kao što konzervacija kovine i drveta zehteva različite načine, tako i u konzervaciji slika ima niz mogućnosti da se sama slika zaštititi i spreči njeno dalje propadanje. To se može postići hemijskim ili mehaničkim postupcima pri čemu se iz slike odstranjuju žarišta raspadanja ili se ta žarišta lokalizuju i prikladnim sredstvima za impregnaciju učvrste. Zaštitnim premazom onemogućava se pristup zraka koji potpomaže raspadanje. Konačno, slike se pohranjuju u takvu sredinu u kojoj su štetni uticaji svedeni na minimum. Za kontrolu nad slikama mora se voditi evidencija o čuvanju i o samim zbirkama. U Varaždinskom muzeju konzervirano je nekoliko slika u proteklih par meseci, što je ohrabrujuće za dalji rad u novim i boljim uslovima u novootvorenoj galeriji.

Sl. 1. Hermina Bedeković, stanje slike u toku tretmana

Sl. 2: detalj oštećenja

Među portretima iz XIX veka koji su konzervirani nalazi se i portret Hermine Bedeković iz 1832. godine (Fahrländer), uljana slika na platnu na kojoj oštećenja nisu u tolikoj meri prisutna kao na slici »Alpski pejzaž« iz istog vremena, da bi se zahtevao kompletan konzervatorski tretman. Osim potamnelog laka i fragmentarnih mehaničkih oštećenja osnove (grundu) i bojenog sloja, ne vide se druga oštećenja. Potrebno je bilo sliku očistiti od prljavštine, skinuti postojeći zaštitni lak, povratiti sjaj boje i zaštititi je novim lakom, delove koji su mehanički oštećeni popuniti novim grundom i retuširati. (Foto dokument).

Međutim, »Alpski pejzaž« je tipičan primer slike koja je pretrpela sva moguća oštećenja. Trulo platno sa rupama na pojedinim delovima, ispučanost, potklobučenja i otpadanje boje, te potamneće i prljavi zaštitni lak, su tipičan primer slike koja je često menjala mesto i bila u različitim vremenskim uslovima.

Slika je konzervirana na taj način što je očišćena, ispeglana, podlepljena novim platnom, i rekonstruisana prikladnim materijalom. Za podlepljivanje novog platna korišćena je tzv. voskovo-

-smolasta masa koja se sastoji od pčelinjeg voska, damar-smole, kolofonija i venecijanskog terpentina. Takav postupak (rentaulaža) može se vršiti na dva načina: premazati novo platno voskovo-smolastom masom i ručnom peglom utiskivati masu u sliku, odnosno, u oba platna, osnovu i boju. Na taj način, koji ima izvesnih prednosti, slika je konzervirana vrlo dobrim i proverenim materijalom, jer je vosak, kao slikarski materijal, poznat još iz vremena starih Egipćana, čije su slike, rađene tehnikom enkaustike, sačuvane u prvobitnom stanju do danas. Drugi način je da se, umesto ručnog peglanja, slika stavlja u električni vakum-jastuk, i pod pritiskom se izvrši podlepljivanje platna. Kod ovakvog načina se ne može kontrolisati ponašanje slike u toku samog tretmana, pa se i pored tehničkog kontrolisanja temperature, mogu desiti nove promene uzrokovane povišenom temperaturom. Stoga je preporučljivo rentaulažu vršiti ručno, kao što je rađeno sa slikama u Varaždinskom muzeju.

Čišćenje slike i skidanje starog zaštitnog laka može se vršiti raznim sredstvima: alkoholom, wajt-spiritom, sapunskom pastom itd., a mogu koristiti i razna ulja za omekšavanje starih lakova.

Treba naglasiti da je konzervacija ipak relativno mlada oblast u okviru muzejskih delatnosti, i da još nisu ispitane i proverene sve mogućnosti korišćenih materijala. Zato je potrebno ubuduće povezivanje sa svim srodnim granama, uvođenje jedinstvenih konzervatorskih postupaka i upotreba jedinstvenih kontrolnih formi. O svemu tome zavisi i školovanje novih kadrova, posebno u slučaju budu li sagrađeni novi laboratoriji i konzervatorske radionice u centralnim i pokrajinskim muzejima. To je način da svi muzeji rade na zaštiti kulturno istorijskih bogatstva i upotrebljavaju ih u naučne svrhe.

Osvrt na fundus Varaždinskog muzeja pričinjava pomalo neveselo zadovoljstvo. Jer, ogromno kulturno bogatstvo zastupljeno velikim brojem slika, pored ostalih muzejskih predmeta, je ponos Varaždinskog muzeja, ali pomisao da je svim tim slikama neophodna konzervacija pomalo umanjuje osećaj posedovanja takvog imetka. Međutim postoje osnovane nade, s obzirom da muzejski kadar sačinjavaju relativno mladi ljudi i da sada postoje potpuniji uslovi u samoj galeriji slika.